

УДК: 336:332.1:338.24.021.8

DOI: 10.35432/tisb312024307382

Сергій Хрустовський*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики**Національного університету «Одеська політехніка»,**Авангардівський селищний голова**<https://orcid.org/0000-0002-3367-885X>**e-mail: serhii.khrustovskyi@gmail.com***Галина Куспляк***к.держ.упр., доцент,**доцент кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій**Навчально-наукового інституту публічної служби та управління**Національного університету «Одеська політехніка»**<https://orcid.org/0000-0002-1414-5484>**e-mail: galina_studinska@ukr.net***Ігор Куспляк***к.політ.н., доцент,**доцент кафедри публічного управління та регіоналістики**Навчально-наукового інституту публічної служби та управління**Національного університету «Одеська політехніка»**<https://orcid.org/0000-0003-1494-5008>**e-mail: kusplyak@ukr.net*

ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ АВАНГАРДІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗДІЙСНЮВАТИ ВИЗНАЧЕНІ ЗАКОНОМ ПОВНОВАЖЕННЯ НА ВІДПОВІДНІЙ ТЕРИТОРІЇ

Проаналізовано дохідну та видаткову частини бюджету Авангардівської селищної територіальної громади, визначено спроможність територіальної громади на основі методики, затвердженої законодавством, що враховує ключові показники фінансової діяльності.

Визначено, що бюджет громади демонструє стабільну тенденцію до зростання власних доходів, яка може свідчити про ефективність фінансової політики та розвиток економічних процесів у громаді.

Аналіз формування дохідної частини бюджету громад Одеської області, що мають статус міста, порівняно із Авангардівською селищною громадою показав, що обсяг власних доходів у бюджеті Авангардівської селищної громади у 2023 році складає 490,2 млн. грн., що у 1,5 рази більше, ніж у Балтської міської ТГ, у 3 рази більше, ніж у Кодимської міської ТГ, у 4,5 рази більше, ніж у Теплодарської міської ТГ та у 7 разів більше, ніж у Вилківської міської ТГ.

Податок на доходи фізичних осіб та податок на майно є основними джерелами формування доходів громади. Зростання цих податків вказує на збільшення доходів

населення та ефективність податкової політики.

Встановлено, що важливою складовою дохідної частини є міжбюджетні трансферти, що можуть впливати на фінансову стабільність громади та забезпечувати необхідні ресурси для здійснення різноманітних програм та проектів.

Проаналізовано видатки громади та встановлено, що вони також зростають, що свідчить про збільшення соціальних та економічних потреб території. Зроблено висновок, що важливо забезпечити ефективне управління ресурсами для досягнення стратегічних цілей розвитку громади.

Здійснено аналіз структури видатків, що вказує на пріоритети в громадському управлінні, такі як освіта, економічний розвиток та соціальний захист. Зроблено висновок, що важливо забезпечити баланс між різними сферами для забезпечення стабільного та рівномірного розвитку громади.

За результатами дослідження зроблено висновок, що висока оцінка спроможності Авангардівської громади свідчить про її успішний економічний та соціальний розвиток, але вказує також на необхідність подальшого збереження та підтримки цього рівня розвитку для забезпечення стійкості та процвітання громади.

Вважається за можливе внесення пропозиції з боку Авангардівської селищної ради до відповідних органів державної влади на підставі Закону України № 3285-IX «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» щодо надання селищу Авангард статусу міста.

Ключові слова: спроможність, фінансова спроможність, оцінка, рівень спроможності, надходження, видатки, бюджет, громада.

Serhii Khrustovskyi

*PhD-student of the Department of Public Administration and Regionalism
ESI of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University,
The Head of Avangard village
<https://orcid.org/0000-0002-3367-885X>
e-mail: serhii.khrustovskyi@gmail.com*

Halyna Kuspliak

*PhD in Public Administration, Docent,
Associate Professor of the Department of
Local Self-Government and Territorial Development
ESI of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University
<https://orcid.org/0000-0002-1414-5484>
e-mail: galina_studinska@ukr.net*

Ihor Kuspliak

*PhD in Political Sciences, Docent,
Associate Professor of the Department of of Public Administration and Regionalism
ESI of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University
<https://orcid.org/0000-0003-1494-5008>
e-mail: kusplyak@ukr.net*

FINANCIAL ABILITY OF AVANGARD RURAL TERRITORIAL COMMUNITY TO EXERCISE AUTHORITIES DEFINED BY LAW IN THE CORRESPONDING TERRITORY

The revenue and expenditure parts of the Avangard settlement territorial community were analyzed, to determine the capacity of the territorial community based on the methodology approved by the legislation, which takes into account the key indicators of financial activity.

It was determined that the community's budget shows a stable trend towards the growth of own incomes, which can indicate the effectiveness of financial policy and the development of economic processes in the community.

The analysis of the formation of the revenue part of the budget of communities of the Odesa region that have the status of a city, compared to the Avangard settlement community, showed that the volume of own revenues in the budget of the Avangard settlement community in 2023 is 490.2 million hryvnias, which is 1.5 times more than in Baltska TG, 3 times more than in Kodymyska TG, 4.5 times more than in Teplodarivska TG and 7 times more than in Vylkivska TG.

Personal income tax and property tax are the main sources of community income. The growth of these taxes indicates an increase in the incomes of the population and the effectiveness of the tax policy.

It was established that an important component of the revenue part is interbudgetary transfers, which can affect the financial stability of the community and provide the necessary resources for the implementation of various programs and projects.

A recent analysis of the Avangard community's expenses reveals a significant upward trend. This rise in spending reflects a corresponding increase in the social and economic needs of the territory. These needs encompass a wide range, from investments in infrastructure and education to bolstering social programs that support vulnerable populations.

The analysis underscores the critical importance of ensuring effective management of the community's resources. With a growing demand for services and programs, optimizing resource allocation becomes paramount. Careful budgeting, coupled with exploring innovative funding models, will be crucial for achieving the strategic goals outlined in the community's development plan.

A closer look at the spending structure reveals clear priorities within Avangard's public administration. Education, consistently a cornerstone of a thriving community, remains a top budgetary focus. Investments in schools, teacher training, and educational resources are essential for fostering a skilled workforce and ensuring a bright future for the next generation. Economic development initiatives also receive significant support. This includes programs that attract new businesses, encourage entrepreneurship, and create job opportunities for residents. Additionally, robust social protection programs are crucial for supporting vulnerable populations, such as the elderly, disabled, and low-income families. Achieving a balance between these vital spheres is critical for ensuring stable and even development across the entire community.

The research findings paint a positive picture of Avangard. The high assessment of the community's capacity is a testament to its successful economic and social development. This achievement is a result of the dedication and hard work of both residents and local authorities. However, the analysis also highlights the need to build upon this success. By continuing to invest in essential areas and fostering further growth, Avangard can ensure its long-term stability and prosperity.

The Avangard settlement council is considering submitting a proposal to the relevant state authorities. This proposal, based on Law of Ukraine No. 3285-IX "On the procedure for solving certain issues of the administrative and territorial system of Ukraine," would advocate for granting Avangard the status of a city. This elevation in status would acknowledge the community's achievements and unlock new opportunities for growth. It would provide Avangard with greater access to resources and funding, allowing it to further enhance the lives of its residents and solidify its position as a thriving economic and social center within the region.

Key words: capacity, financial capacity, assessment, level of capacity, income, expenditure, budget, community.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. В контексті проведення децентралізації, з розширенням повноважень місцевого самоврядування, питання фінансової спроможності територіальних громад набуває вагомого значення для їх ефективного функціонування та розвитку. Необхідність забезпечення фінансової спроможності громад стає однією з ключових проблем, що виникають у процесі становлення дієвого місцевого самоврядування. Це зумовлено тим, що саме на плечі органів місцевої влади лягає відповідальність за виконання низки важливих функцій, пов'язаних з добробутом жителів відповідної громади, а саме: надання якісних послуг населенню (доступ до освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, благоустрою та інших сфер життєдіяльності), розвиток інфраструктури (будівництво та утримання доріг, мостів, комунікаційних мереж, об'єктів соціальної сфери), ефективне управління бюджетом (планування, розподіл та використання бюджетних коштів для забезпечення потреб громади).

Для виконання повноважень громадам необхідний достатній обсяг фінансових ресурсів. Саме тому дослідження фінансового стану Авангардівської селищної територіальної громади стає надзвичайно актуальним завданням, що надасть можливість оцінити здатність громади виконувати свої повноваження в умовах обмеженості бюджетних коштів.

Отже, наявність у громади фінансових ресурсів є важливим інструментом для покращення їх управління, підвищення якості життя населення та забезпечення сталого розвитку території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. В наукових працях відомих дослідників зазначено різноманітні теоретичні та практичні підходи до аналізу фінансової спроможності територіальних громад. Зокрема, в колективній роботі авторів Пітюлича М. М., Готри В. В., Чубаря О. Г., Побережника Г. В. висвітлено фактори, що сприяють підвищенню фінансової спроможності територіальних громад у сучасних умовах [6]. Струк Н. П. досліджувала особливості забезпечення економічної спроможності громад України під час воєнного стану [8]. Гринчишин І. М. провів аналіз фінансової спроможності територіальних громад у контексті оцінки результатів адміністративно-фінансової децентралізації [1]. Федорець Р. Д. дослідив ряд методик та запропонував авторське бачення методики визначення фінансової спроможності територіальних громад із центрами у середніх містах [10].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні фінансової спроможності Авангардівської селищної територіальної громади здійснювати визначені законом повноваження на відповідній території. Для досягнення поставленої мети сформувано такі завдання: дослідити дохідну та видаткову частини

Авангардівської селищної територіальної громади, визначити спроможність територіальної громади на основі методики, затвердженої законодавством, що враховує ключові показники фінансової діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Авангардівська селищна територіальна громада Одеського району Одеської області утворена 29 жовтня 2017 року в рамках адміністративно-територіальної реформи 2015 року та Закону України «Про добровільне об’єднання територіальних громад». На сьогодні у склад громади увійшли такі населені пункти: смт Авангард, с. Прилиманське, с. Нова Долина, смт Хлібодарське та с-ще Радісне. Площа території громади складає 66,4 км² (на 01.01.2022). Період дослідження: 2021-2023 роки [5] (табл.1).

Таблиця 1

Назва населеного пункту	01.01.20	01.01.21	01.01.22	01.01.23	ВПО (31.12.23)
А	1	2	3	4	5
смт Авангард	6129	6808	7435	7680	-
смт Хлібодарське	2548	2543	2555	2514	-
с. Прилиманське	5821	5967	6017	6004	-
с. Нова Долина	3565	3655	3686	3678	-
с-ще Радісне	627	625	631	629	-
Разом	18 690	19 598	20 324	20 505	4734

Джерело: Офіційний веб-сайт Авангардівської селищної ради Одеського району Одеської області

Аналіз формування дохідної частини бюджету громад Одеської області, що мають статус міста, порівняно із Авангардівською селищною громадою показав, що обсяг власних доходів у бюджеті Авангардівської селищної громади у 2023 році складає 490,2 млн. грн., що у 1,5 рази більше, ніж у Балтської міської ТГ (332,1 тис. грн.), у 3 рази більше, ніж у Кодимської міської ТГ (167,1 млн.грн.), у 4,5 рази більше, ніж у Теплодарської міської ТГ (108,6 млн. грн.) та у 7 разів більше, ніж у Вилківської міської ТГ (67,1 млн. грн.), що зображено на рис. 1.

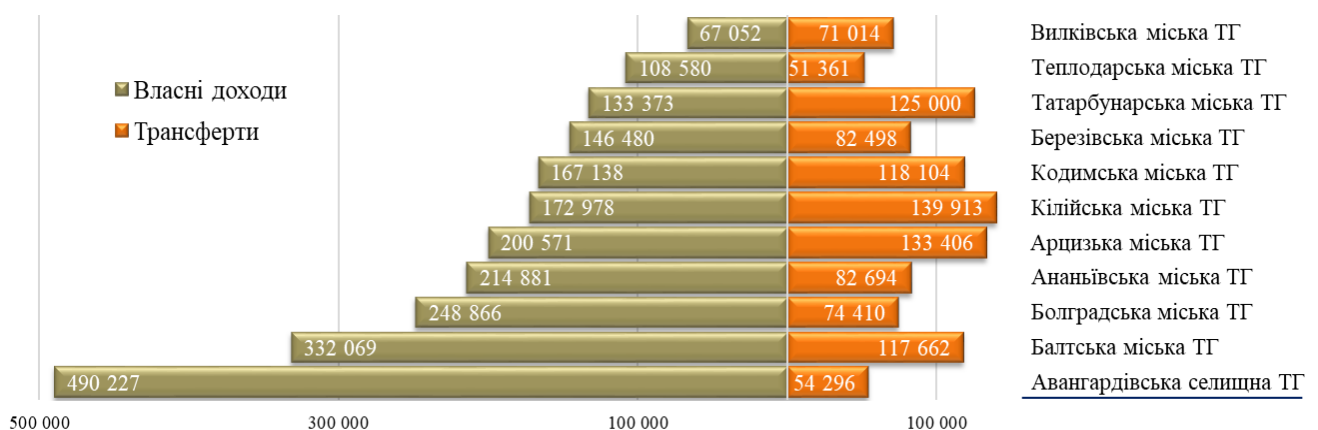

Рис. 1. Доходи громад Одеської області (власні та трансферти) за 2023 рік, тис. грн. [2]

Аналізуючи доходи бюджету Авангардівської селищної ТГ, спостерігається тенденція до їх зростання. Так, у 2021 році обсяг надходжень до бюджету громади складав 355,9 млн. грн. (104,3% виконання плану), у 2022 році – 421,2 млн. грн. (103,5%), у 2023 році – 544,5 млн. грн. (104,6%).

Обсяг міжбюджетних трансфертів, що є складовою дохідної частини місцевого бюджету, протягом досліджуваного періоду коливається в межах 50-55 млн. грн.

Досліджуючи власні доходи громади, також спостерігається тенденція до їх зростання: з 302,3 млн. грн. за 2021 рік до 490,2 млн. грн. за 2023 рік (рис.2).

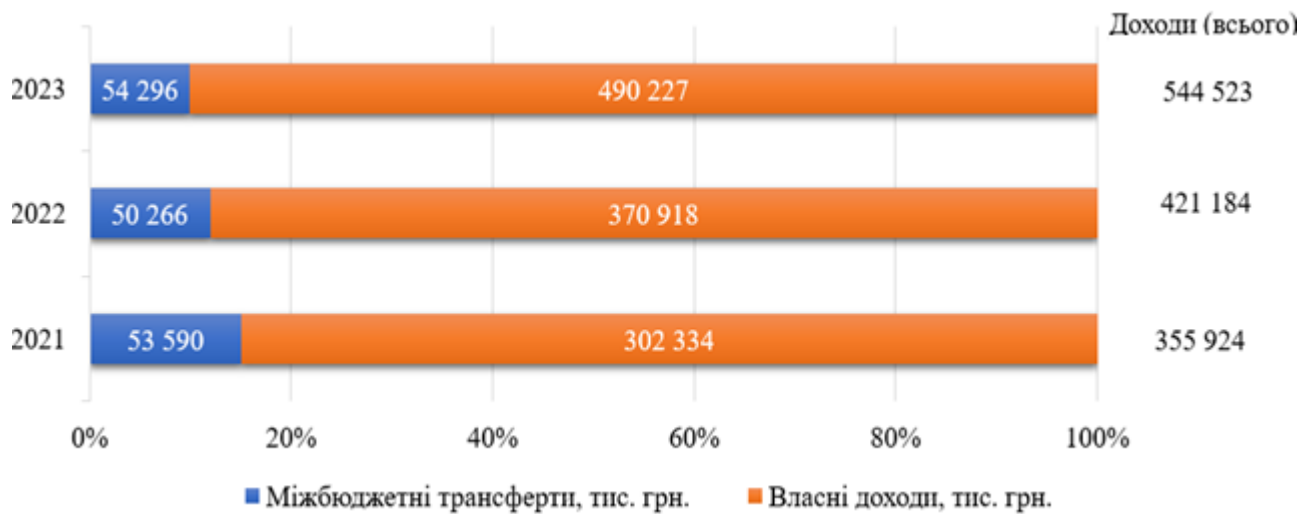

Рис. 2. Доходи бюджету Авангардівської селищної ТГ (власні та передані у вигляді трансфертів), тис. грн. [2]

В структурі власних доходів бюджету (без трансфертів) відображаються доходи, що зараховуються до загального фонду та спеціального фонду. Загальний фонд бюджету складає більше 90% власних доходів громади (2021 – 91,1%; 2022 – 97,5%; 2023 – 95,4%). Фактично до загального фонду бюджету у 2021 році надійшло 275,4 млн.грн., у 2022 році – 361,6 млн. грн., у 2023 – 467,7 млн. грн. (рис.3).

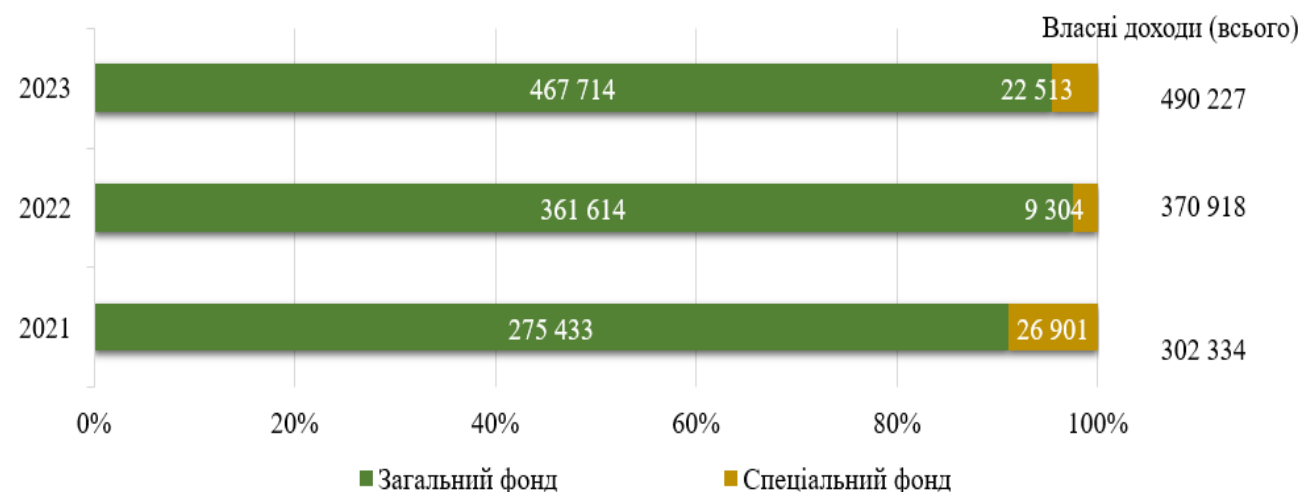

Рис. 3. Власні доходи бюджету Авангардівської селищної ТГ (у розрізі загального та спеціального фондів), тис. грн. [2]

Наповнення загального фонду бюджету громади відбувається, в основному, за рахунок податкових надходжень, що у 2023 році складають 98,7%, у 2022 році – 99,1%, у 2021 році – 97,7%. Причому, частка місцевих податків і зборів складає у 2021 році – 34,6%, у 2022 році – 22,9%, у 2023 році – 25,8% (табл.2).

Таблиця 2

**Надходження до загального фонду бюджету,
Авангардівської селищної ТГ за 2021-2023 роки [2]**

Найменування доходу	Фактичні доходи загального фонду бюджету, тис. грн.			Питома вага, %			Абсолютний приріст (+,-), тис. грн.	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022	2023
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Всього	275 433	361 614	467 714	100	100	100	86 181	106 100
1. Податкові надходження	269 099	358 378	461 706	97,7	99,1	98,7	89 279	103 328
1.1. ПДФО	108 832	222 771	254 661	40,4	62,2	55,2	113 939	31 890
1.2. Податок на прибуток	38	24	127	0,0	0,0	0,0	-14	103
1.3. Рентна плата	11	9	13	0,0	0,0	0,0	-2	4
1.4. Акцизний податок	43 944	22 206	46 486	16,3	6,2	10,1	-21 738	24 280
1.5. Місцеві податки і збори	116 274	113 369	160 420	43,2	31,6	34,7	-2 906	47 051
✓ Податок на майно	93 019	82 101	119 311	34,6	22,9	25,8	-10 918	37 210
✓ Збір за місця для паркування транспортних засобів	515	397	552	0,2	0,1	0,1	-117	155
✓ Туристичний збір	18	7	13	0,0	0,0	0,0	-11	6
✓ Єдиний податок	22 722	30 863	40 543	8,4	8,6	8,8	8 141	9 680
2. Неподаткові надходження	6 334	3 236	6 008	2,30	0,89	1,28	-3 098	2 772

Джерело: Державний веб-портал бюджету для громадян – Open Budget

Як видно з табл.2, основними джерелами формування загального фонду бюджету громади виступають два податки:

1) Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Враховуючи те, що прийнято зміни до законодавства в частині перерахування з 1 жовтня 2023 року ПДФО, що сплачують військовослужбовці на місцях, до державного бюджету, ми спостерігаємо по громаді зростання за даним видом доходу.

Так, надходження ПДФО по громаді у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилося на 113,9 млн. грн. (у 2 рази), а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 31,9 млн. Крім того, на надходження ПДФО найбільше впливають такі показники, як обсяг середньомісячної заробітної плати, зростання фонду оплати праці, витрати на оплату праці, підвищення мінімальної заробітної плати.

2) Другий за вагомістю формування загального фонду місцевого бюджету є податок на майно: у 2021 році його питома вага у загальній структурі складає 34,6%, у 2022 році – 22%, у 2023 році – 25,8%. Але, протягом досліджуваного періоду спостерігаємо значні зміни. Так, у 2022 році порівняно з 2021 роком надходження з податку на майно зменшилося на 10,9 млн.грн., а у 2023 році порівняно з 2022 роком – збільшилося на 37,2 млн. грн.

В середньому на 1 мешканця громади у 2021 році припадає 14,1 тис. грн. власних доходів загального фонду бюджету, у 2022 році – 17,8 тис. грн., у 2023 році – 22,8 тис. грн. Якщо порівняти зазначений показник з громадами Одеської області, що мають статус міста,

ми спостерігаємо значні диспропорції. При цьому Авангардівська селищна ТГ, як видно з рис. 4, має найвищий показник.

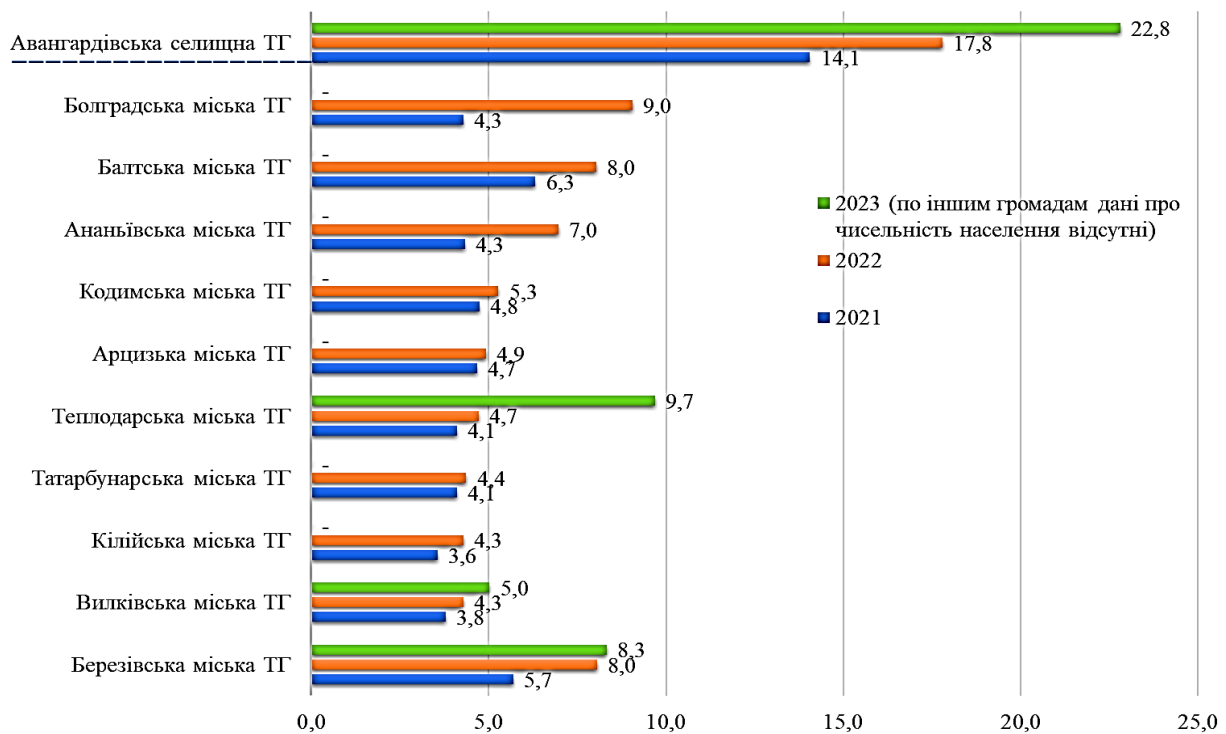

Рис. 4. Середній обсяг власних доходів загального фонду бюджету на 1 мешканця громади, тис. грн.

До спеціального фонду бюджету Авангардівської селищної громади зараховуються власні надходження бюджетних установ, екологічний податок, кошти від продажу землі та інші надходження (від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, пайова участь у розвитку інфраструктури, кошти фонду навколишнього природного середовища) (рис. 5).

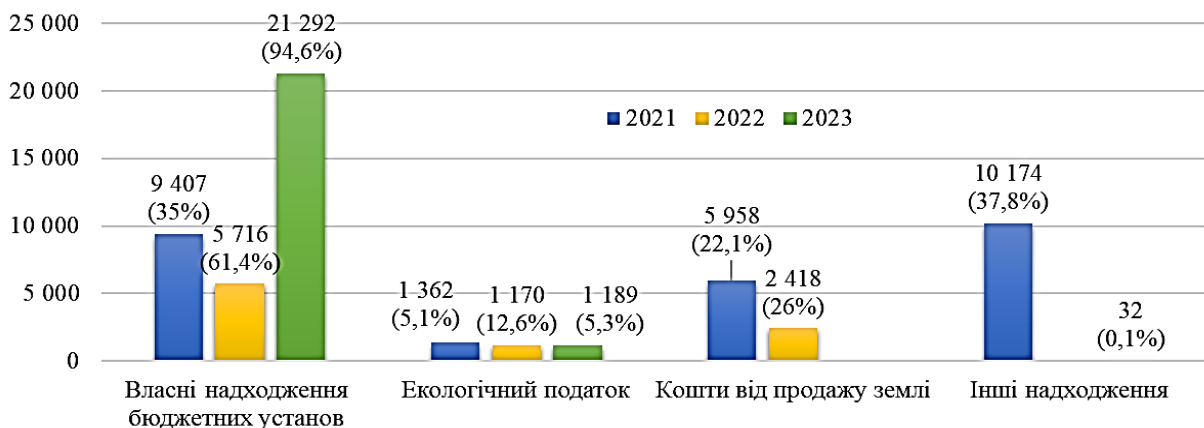

Рис. 5. Доходи спеціального фонду бюджету Авангардівської селищної ТГ, тис. грн. (%) [2]

На рис.5 продемонстровано як саме змінювалися доходи спеціального фонду бюджету громади протягом досліджуваного періоду. Власні надходження бюджетних установ (плата за послуги) посідають значне місце у загальній структурі даного бюджету: у 2021 році зараховано 6,5 млн. грн., що складає 35%, у 2022 році – 5,7 млн. (61,4%), у 2023 році – 21,3

млн. грн. (94,6%).

Крім того, з метою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій, Авангардівська селищна ТГ здійснює перерахування коштів до державного бюджету (реверсна дотація) у 2021 році в сумі 7 847,9 тис. грн. (100% виконання плану), у 2022 році – 1219,1 тис. грн. (13,9%), у 2023 році – 25 860,8 тис. грн. (100%).

Досліджуючи видаткову частину бюджету Авангардівської селищної громади протягом 2021-2023 років, спостерігаємо тенденцію до зростання. Так, за 2021 рік видатки громади склали 308,0 млн. грн. (75,2% виконання плану), у 2022 році – 320,3 млн. грн. (61,4%), у 2023 році – 667,8 млн. грн. (91,1%), що в 2 рази більше, ніж у 2022 році (табл.3).

Таблиця 3

Видаткова частина бюджету Авангардівської селищної ТГ за функціональною класифікацією, 2021-2023 рр. [2]

За функціональною класифікацією	Фактичні видатки, тис. грн.			Видатки на 1-го мешканця, тис. грн			Абсолютний приріст (+, -) видатків на 1 мешканця, тис. грн.		Питома вага, %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022	2023	2021	2022	2023
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
РАЗОМ	307 998	320 318	667 834	15,716	15,761	32,569	0,045	16,809	100,0	100,0	100,0
Загальнодержавні функції	45 642	49 483	135 757	2,329	2,435	6,621	0,106	4,186	14,8	15,4	20,3
Громадський порядок, безпека та судова влада	13 545	29 455	59 796	0,691	1,449	2,916	0,758	1,467	4,4	9,2	9,0
Економічна діяльність	57 559	38 519	158 391	2,937	1,895	7,724	-1,042	5,829	18,7	12,0	23,7
Охорона навколишнього природного середовища	1 902	904	763	0,097	0,044	0,037	-0,053	-0,007	0,6	0,3	0,1
Житлово-комунальне господарство	31 623	44 244	50 467	1,614	2,177	2,461	0,563	0,284	10,3	13,8	7,6
Охорона здоров'я	9 126	3 592	6 501	0,466	0,177	0,317	-0,289	0,140	3,0	1,1	1,0
Духовний та фізичний	23 493	24 829	29 251	1,199	1,222	1,427	0,023	0,205	7,6	7,8	4,4
Освіта	116 408	105 451	200 974	5,940	5,189	9,801	-0,751	4,613	37,8	32,9	30,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	8 700	23 842	25 933	0,444	1,173	1,265	0,729	0,092	2,8	7,4	3,9

Джерело: Державний веб-портал бюджету для громадян – Open Budget

Аналіз видатків за функціональним призначенням показав, що:

- 1) Найбільшу частку в загальній структурі видатків громади займають видатки на:
 - виконання загальнодержавних функцій – 14,8% у 2021 році, 15,4% у 2022 році, 20,3% у 2023 році;
 - стимулювання економічної діяльності – 18,7% у 2021 році, 12% у 2022 році, 23,7% у 2023 році;
 - освіту – 37,8% у 2021 році, 32,9% у 2022 році, 30,1% у 2023 році;
- 2) Найменшу частку в загальній структурі видатків громади займають видатки на:
 - охорону навколишнього природного середовища – 0,6% у 2021 році, 0,3% у 2022 році, 0,1% у 2023 році;

- охорону здоров'я – 3,0% у 2021 році, 1,1% у 2022 році, 1,0% у 2023 році;
 - соціальний захист та соціальне забезпечення – 2,8% у 2021 році, 7,4% у 2022 році, 3,9% у 2023 році.

3) Видатки на охорону природного середовища мають тенденцію до зменшення: у 2021 році – 1,9 млн. грн., у 2022 році – 0,9 млн. грн., у 2023 році – 0,8 млн. грн.

4) У 2023 році порівняно з 2022 роком за всіма видатками спостерігається зростання, окрім видатків на охорону навколишнього природного середовища. Так, видатки на економічну діяльність зросли у 4 рази зросли (від 38,5 млн. грн. до 158,4 млн. грн. відповідно), видатки на виконання функцій і повноважень – у 2,7 рази (від 49,5 млн. грн. до 135,8 млн.грн.), видатки на громадський порядок та безпеку – у 2 рази (від 29,5 млн. грн. до 59,8 млн.грн.), майже у 2 рази зросли видатки на охорону здоров'я та освіти, в 1,1 рази – видатки на житлово-комунальне господарство та соціальний захист (соціальне забезпечення).

5) Відповідно видатки на 1-го мешканця громади мають тенденцію до зростання (крім видатків на охорону природного середовища).

Аналіз видаткової частини бюджету Авангардівської селищної ТГ за економічною класифікацією показав, що найбільше видатків припадає на оплату праці, що мають тенденцію до зростання, та складають у 2021 році – 128,4 млн. грн., у 2022 році – 138,2 млн. грн., у 2023 році – 158,9 млн. грн (табл. 4).

Таблиця 4

Видаткова частина бюджету Авангардівської селищної ТГ за економічною класифікацією, 2021-2023 рр. [2]

За економічною класифікацією	Фактичні видатки, тис. грн.			Видатки на 1-го мешканця, тис. грн			Абсолютний приріст (+, -) видатків на 1 мешканця, тис. грн.		Питома вага, %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2022	2023	2021	2022	2023
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
РАЗОМ	307 998	320 318	667 834	15,716	15,761	32,569	12 320	347 516	100,0	100,0	100,0
Поточні видатки	226 843	269 019	374 832	11,575	13,236	18,280	1,662	5,044	73,7	84,0	56,1
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	128 410	138 245	158 851	6,552	6,802	7,747	0,250	0,945	41,7	43,2	23,8
Використання товарів і послуг	36 970	54 340	73 146	1,886	2,674	3,567	0,787	0,894	12,0	17,0	11,0
Поточні трансферти	53 078	55 592	118 901	2,708	2,735	5,799	0,027	3,063	17,2	17,4	17,8
Соціальне забезпечення	8 040	20 773	23 620	0,410	1,022	1,152	0,612	0,130	2,6	6,5	3,5
Інші поточні	346	69	313	0,018	0,003	0,015	-0,014	0,012	0,1	0,0	0,0
Капітальні видатки	81 154	51 299	293 001	4,141	2,524	14,289	-1,617	11,765	26,3	16,0	43,9
Придбання обладнання	15 714	10 110	35 117	0,802	0,497	1,713	-0,304	1,215	5,1	3,2	5,3
Придбання житла та інших об'єктів	16 122	28 362	99 646	0,823	1,395	4,860	0,573	3,464	5,2	8,9	14,9
Капітальне будівництво (нове, реконструкція, капітальний ремонт, реставрація)	37 624	8 589	105 585	1,920	0,423	5,149	-1,497	4,727	12,2	2,7	15,8
Капітальні трансферти підприємствам, органам державного управління	11 694	4 239	52 653	0,597	0,209	2,568	-0,388	2,359	3,8	1,3	7,9

Джерело: Державний веб-портал бюджету для громадян – Open Budget

Але, питома вага видатків на оплату праці в загальній структурі видатків громади зменшується вдвічі у 2023 році порівняно з 2022 роком і складає 23,8% (проти 43,2% у 2022 році). Видатки на капітальне будівництво (нове, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт) у 2023 році порівняно з 2022 роком значно зросли від 8,5 млн. грн. до 105,5 млн. грн.

Зросли і капітальні видатки на 1 мешканця громади з 4,1 тис. грн. у 2022 році до 14,3 тис. грн. у 2023 році

У 2023 році профінансовано низку місцевих цільових програм, кошти яких спрямовані на забезпечення Збройних Сил України, а саме:

– Програму сприяння розвитку Збройним Силам України, Силам територіальної оборони та іншим підрозділам, які залучаються для здійснення заходів воєнного стану, на 2023 рік профінансовано в сумі 74 890,9 тис.грн.

– Програму Авангардівської селищної ради про надання разової матеріальної допомоги родинам військовослужбовців при придбанні житла на 2023 рік профінансовано в сумі 800 тис.грн. (по 100 тис. грн. на 1 військовослужбовця);

– Програму Авангардівської селищної ради щодо виплати разової грошової допомоги при народженні дитини на 2023 рік профінансовано виплати для 27 родин на суму 945 тис.грн. (по 35 тис. грн. на 1 родину).

Визначення спроможності Авангардівської селищної територіальної громади здійснюється відповідно до «Методики формування спроможних територіальних громад», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214 (зі змінами від 16.02.2024) [7]. Розрахунок показників попередньої оцінки рівня спроможності громади наведено в табл.5.

Таблиця 5

**Розрахунок показників попередньої оцінки рівня спроможності
Авангардівської селищної територіальної громади Одеської області [7]**

Критерій	Нормативи критерію	Числове значення критерію	Авангардівська селищна ТГ	
			Показник	Числове значення
А	2	3	4	5
Чисельність населення, що постійно проживає	до 3 тис. осіб від 3 до 7 тис. осіб більш як 7 тис. осіб	0,3 0,6 1	20505 (01.01.23 – статистика)	1
Чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території громади	до 300 осіб від 300 до 500 осіб більш як 500 осіб	0,3 0,6 1	3300 (2023/2024 н.р.) [9]	1
Площа території	до 200 км ² від 200 до 400 км ² більш як 400 км ²	0,3 0,6 1	66,4 (01.01.22) [5]	0,3
Індекс податкоспроможності	до 0,3 від 0,3 до 0,9 більш як 0,9	0,3 0,6 1	1,6 (01.01.23) [3]	1
Частка місцевих податків та зборів у доходах бюджету	до 20% від 20 до 40% більш як 40%	0,3 0,6 1	25,8 (01.01.23)	0,6
Разом	х	х	х	3,9

Джерело: сформовано авторами

Оціночний рівень спроможності спроможних територіальних громад визначається на основі суми числових значень критеріїв оцінки рівня спроможності та становить:

- низький рівень спроможності – від 1,5 до 2,1;
- середній рівень спроможності – від 2,2 до 3,8;
- високий рівень спроможності – від 3,9 до 5.

Отже, рівень спроможності Авангардівської селищної територіальної громади Одеського району Одеської області відповідно до методики складає 3,9 та має статус «ВИСОКИЙ», але знаходиться на мінімальній межі із середнім рівнем спроможності.

Масштабним за дослідженням є оцінка фінансової спроможності місцевих громад, що проводилася в рамках програми «ULEAD з Європою» з використанням розробленого експертами методологічного підходу. Для визначення індивідуальних та граничних значень фінансових показників використовувався алгоритм розрахунку «інтегрального показника фінансової спроможності». Оцінювання здійснювалася по 1 438 громадам на основі звітних даних за 2023 рік та включала 11 показників, розрахованих на основі інформації про населення та виконання бюджету відповідних громад. Аналізуючи калькулятивні дані, громади були розділені на рівні: високий (495 громад), оптимальний (314 громад), задовільний (200 громад), низький (247 громад), критичний (182 громади) [4].

При цьому, Авангардівська селищна територіальна громада, виходячи з отриманих даних, посіла третю стрічку в переліку громад (із 495), що віднесено до рівня фінансової спроможності «ВИСОКИЙ». Нижче за сходинками у даній категорії знаходяться Березівська міська ТГ, Балтська міська ТГ, Ананьївська міська ТГ, Болградська міська ТГ та Арцизька міська ТГ. До категорії «оптимальний» віднесено такі міські громади, як Кодимська, Теплодарська та Татарбунарська. «Задовільний» рівень спроможності визначено по Вилківській міській ТГ, а «низький» – по Кілійській міській ТГ.

За дескриптором «фінансова спроможність місцевого самоврядування здійснювати визначені законом повноваження на відповідній території» Авангардівська селищна територіальна громада має високий рівень спроможності, яка в більшості випадків переважає відповідні системи малих міст Одеської області. Це дозволяє у повному обсязі здійснювати визначені законом повноваження на відповідній території, у т.ч. збільшенні повноваження у зв'язку із зміною статусу населених пунктів. Виходячи із зазначеного, вважаємо за можливе внесення пропозиції з боку Авангардівської селищної ради до відповідних органів державної влади на підставі Закону України № 3285-ІХ «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» щодо надання селищу Авангард статусу міста.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Досліджуючи фінансову спроможність Авангардівської селищної територіальної громади здійснювати визначені законом повноваження на відповідній території можна зробити такі висновки:

1) Бюджет громади демонструє стабільну тенденцію до зростання власних доходів, яка може свідчити про ефективність фінансової політики та розвиток економічних процесів у громаді.

2) Податок на доходи фізичних осіб та податок на майно є основними джерелами формування доходів громади. Зростання цих податків вказує на збільшення доходів населення та ефективність податкової політики.

3) Важливою складовою дохідної частини є міжбюджетні трансферти, що можуть впливати на фінансову стабільність громади та забезпечувати необхідні ресурси для

здійснення різноманітних програм та проектів.

4) Видатки громади також зростають, що свідчить про збільшення соціальних та економічних потреб території. Важливо забезпечити ефективне управління ресурсами для досягнення стратегічних цілей розвитку громади.

5) Аналіз структури видатків вказує на пріоритети в громадському управлінні, такі як освіта, економічний розвиток та соціальний захист. Важливо забезпечити баланс між різними сферами для забезпечення стабільного та рівномірного розвитку громади.

6) Висока оцінка спроможності громади свідчить про її успішний економічний та соціальний розвиток, але вказує також на необхідність подальшого збереження та підтримки цього рівня розвитку для забезпечення стійкості та процвітання громади.

Література

1. Гринчишин І. М. Фінансова спроможність територіальних громад у контексті оцінювання результатів адміністративно-фінансової децентралізації. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. Вип. 5(139). С. 6-32. DOI <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2019-5-4>. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/956608>.

2. Державний веб-портал бюджету для громадян – Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/>.

3. Індекс податкоспроможності. Інформаційно-аналітична система моніторингу статистичних та адміністративних показників територіальних громад. URL: <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/e0c20d364bef4ab9b7c944e9e27e88c5>.

4. Казюк Я., Венцель В., Герасимчук І. Оцінка фінансової спроможності територіальних громад за підсумками 2023 року. Портал «Децентралізація». 2024. URL: <https://decentralization.ua/news/17881>.

5. Офіційний веб-сайт Авангардівської селищної ради Одеського району Одеської області. URL: <https://avangard.od.gov.ua/>.

6. Пітюлич М. М., Готра В. В., Чубарь О. Г., Побережник Г. В. Фактори підвищення фінансової спроможності та розвитку територіальних громад в умовах сучасних викликів. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. Т. 8. № 2. С. 341-346. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-49>. URL: <http://ujae.org.ua/en/factors-increasing-the-financial-capacity-and-development-of-territorial-communities-in-the-context-of-modern-challenges/>.

7. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>.

8. Струк Н. П. Особливості забезпечення економічної спроможності територіальних громад України в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-05-01>. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-7-05-01>.

9. Учні в школах тергромади. Інформаційно-аналітична система моніторингу статистичних та адміністративних показників територіальних громад. URL: <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/3e73deca79f94491b19c279b29b53cd1>.

10. Федорець Р. Д. Визначення фінансової спроможності територіальних громад із центрами у середніх містах (кейс областей Українського Полісся). Український журнал природничих наук. 2024. № 7. С.96-105. DOI <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.7.2024.10>.

URL: <https://naturaljournal.zu.edu.ua/index.php/ujns/article/view/132>.

References

1. Grinchishin I. M. Finansova spromozhnist teritorialnih gromad u konteksti ocinyuvannya rezultativ administrativno-finansovoyi decentralizaciyi. Socialno-ekonomichni problemi suchasnogo periodu Ukrayini. 2019. Vip. 5(139). S. 6-32. DOI <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2019-5-4>. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/956608>.
2. Derzhavnij veb-portal byudzhetu dlya gromadyan – Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/>.
3. Indeks podatkospromozhnosti. Informacijno-analitichna sistema monitoringu statistichnih ta administrativnih pokaznikov teritorialnih gromad. URL: <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/e0c20d364bef4ab9b7c944e9e27e88c5>.
4. Kazyuk Ya., Ventsel V., Gerasimchuk I. Otsinka finansovoyi spromozhnosti teritorialnih gromad za pidsumkami 2023 roku. Portal «Detsentralizatsiya». 2024. URL: <https://decentralization.ua/news/17881>.
5. Oficijnij veb-sajt Avangardivskoyi selishnoyi radi Odeskogo rajonu Odeskoyi oblasti. URL: <https://avangard.od.gov.ua/>.
6. Pityulich M. M., Gotra V. V., Chubar O. G., Poberezhnik G. V. Faktori pidvishennya finansovoyi spromozhnosti ta rozvitku teritorialnih gromad v umovah suchasnih viklikiv. Ukrayinskij zhurnal prikladnoyi ekonomiki ta tehniki. 2023. T. 8. № 2. S. 341-346. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-49>. URL: <http://ujae.org.ua/en/factors-increasing-the-financial-capacity-and-development-of-territorial-communities-in-the-context-of-modern-challenges/>.
7. Pro zatverdzhennya Metodiki formuvannya spromozhnih teritorialnih gromad: postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 08.04.2015 № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>.
8. Struk N. P. Osoblivosti zabezpechennya ekonomichnoyi spromozhnosti teritorialnih gromad Ukrayini v umovah voyennogo stanu. Problemi suchasnih transformacij. Seriya: Ekonomika ta upravlinnya. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-05-01>. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-7-05-01>.
9. Uchni v shkolah tergromadi. Informacijno-analitichna sistema monitoringu statistichnih ta administrativnih pokaznikov teritorialnih gromad. URL: <https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/3e73deca79f94491b19c279b29b53cd1>.
10. Fedorec R. D. Vznachennya finansovoyi spromozhnosti teritorialnih gromad iz centrami u serednih mistah (kejs oblastej Ukrayinskogo Polissya). Ukrayinskij zhurnal prirodnicnih nauk. 2024. № 7. S.96-105. DOI <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.7.2024.10>. URL: <https://naturaljournal.zu.edu.ua/index.php/ujns/article/view/132>.